

Et sikkert og sundt arbejdsmiljø

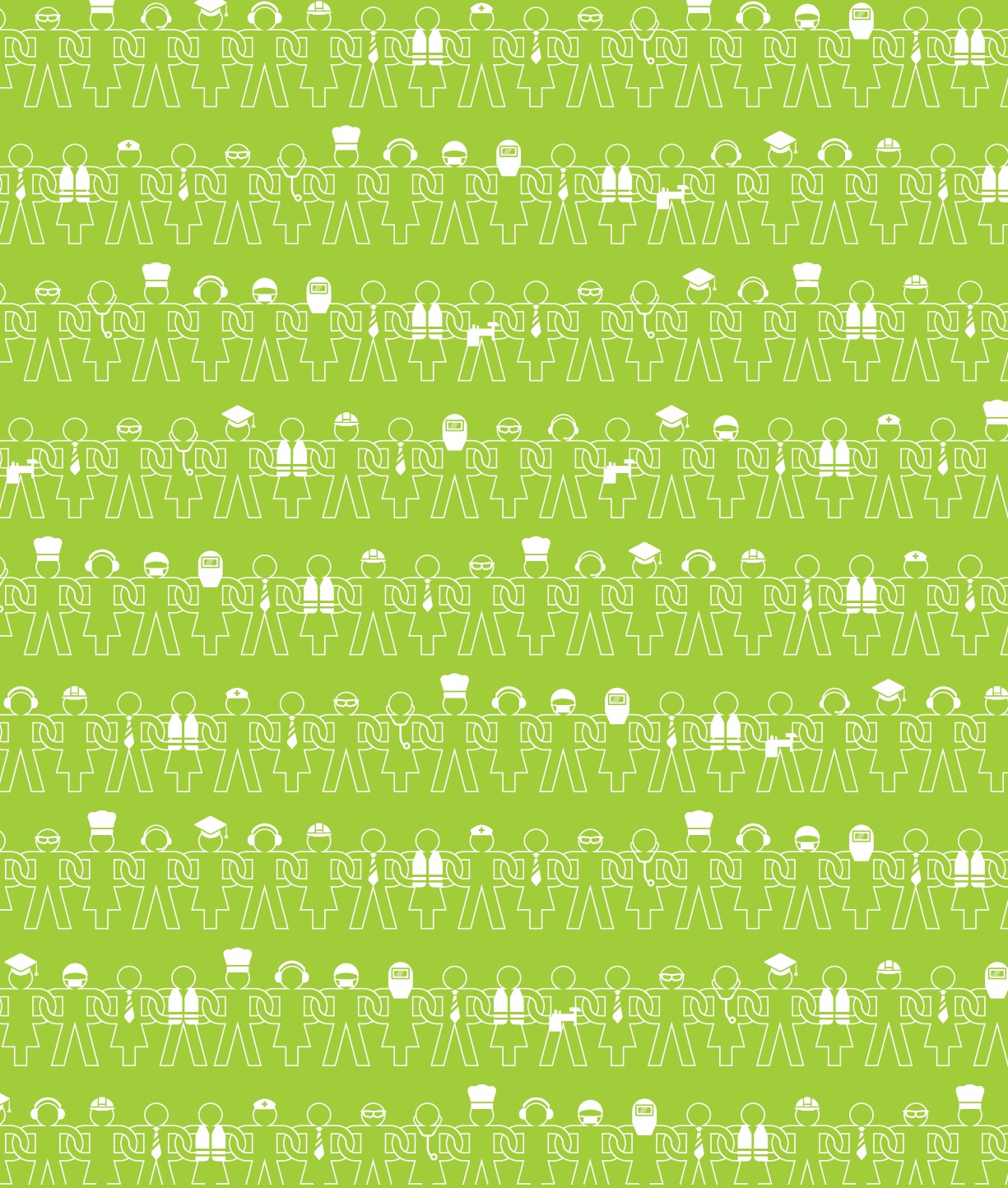
Samarbejde om forebyggelse

www.healthy-workplaces.eu

Kampagnevejledning

Lederskab og arbejdstagerdeltagelse for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen

Europe Direct er en tjeneste, der kan hjælpe dig med at finde svar på dine spørgsmål om Den Europæiske Union

Ring gratis på (*): 00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Nogle mobiltelefonoperatører tillader ikke adgang til 00 800-numre eller opkræver betaling for dem.

Der findes flere oplysninger om Den Europæiske Union på internettet (<http://europa.eu>).

Der findes katalogiseringsinformation i slutningen af denne publikation.

© Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur, 2012

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
Problemets omfang	5
Hvorfor har EU iværksat denne kampagne?	7
Samarbejde om forebyggelse	9
Hvad betyder forebyggelse i praksis?	10
Ledelsens rolle	12
Hvad er lederskab i praksis?	13
Derfor er arbejdstagernes deltagelse vigtig	15
Tilskyndelse af arbejdstagerne til at deltage	15
Hvad er arbejdstagerdeltagelse i praksis?	17
Om Et sikkert og sundt arbejdsmiljø	19
Sådan fungerer kampagnen	19
Hvem kan deltage?	19
Hvordan kan du hjælpe os — forskellige måder at deltage på	20
Vores eksisterende partnernetværk	21
Vores arbejde med tidligere kampagner og deres resultater	22
Ressourcer	24
Kontaktoplysninger	26

Indledning

Sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen er godt for virksomhederne, for arbejdstagerne og for samfundet i det hele taget. Det er nemt at glemme, når der er deadlines eller produktionsmål, der skal nås. På sådanne tidspunkter er det vigtigere end nogensinde at være opmærksom på risiciene på arbejdspladsen i stedet for at behandle sikkerhed og sundhed som »bureaukratiske byrder«.

Denne brochure er hovedvejledningen til **kampagnen om et sikkert og sundt arbejdsmiljø for 2012-2013 »Samarbejde om forebyggelse«**, som er tilrettelagt af Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur (EU-OSHA). Denne kampagne er udarbejdet for at hjælpe dig, din virksomhed, arbejdstagerne, arbejdstagerrepræsentanterne og hele forsyningskæden med at evaluere og reducere risici på arbejdspladsen. Selv om ledelserne og de organisationer, de leder, har hovedansvaret for sikkerhed og sundhed, sikres de mest effektive resultater altid ved et samarbejde mellem alle interessenter.

Hvert år dør flere end 5 500 mennesker i EU som følge af arbejdsbetingede ulykker ifølge tal fra Eurostat ⁽¹⁾. Derudover skønner Den Internationale Arbejderorganisation, at yderligere 159 000 arbejdstagere i EU hvert år dør ⁽²⁾ af arbejdsbetingede lidelser. Mange af disse liv kunne reddes, hvis risiciene blev foregrebet, og fornuftige sikkerhedsforanstaltninger blev gennemført og fulgt nøje. Man siger ofte, at **det er bedre at forebygge end at helbrede**, og det er mere relevant end nogensinde for at skabe et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Derfor fokuserer denne kampagne om et sikkert og sundt arbejdsmiljø overvejende på risikoforebyggelse.

Kampagnen for 2012-2013 er decentral og har til formål at hjælpe nationale myndigheder, virksomheder, organisationer, ledere, arbejdstagere og deres repræsentanter samt andre interessenter til at samarbejde om at forbedre sikkerheden og sundheden på arbejdspladsen.

Kampagnen fokuserer på:

- risikoforebyggelse
- risikostyring
- tilskyndelse af topledere til aktivt at deltage i risikoreduktion
- tilskyndelse af arbejdstagere, deres repræsentanter og andre interessenter til at samarbejde med ledelsen om at reducere risiciene.

*Det er bedre at forebygge
end at helbrede.*

Grundlaget for denne kampagne er forskelligt materiale, som vil fremme disse mål. Dette omfatter rapporter, praktiske vejledninger, foldere, plakater og dvd'er. Desuden vil vi alliere os med vores samarbejdspartnere og de nationale focal points for at promovere Den Europæiske Arbejdsmiljøuge samt hjælpe med tilrettelæggelse af kurser, konferencer og udstillinger. EU-OSHA har også udviklet et interaktivt websted med et væld af detaljeret praktisk hjælp og vejledning.

Dette kampagnedokument indeholder mange statistikker, som belyser de problemer, der skal løses, og hvor det er bedst at målrette indsatsen. Man bør imidlertid også huske, at der bag sådanne statistikker ofte er en menneskelig tragedie.

Problemets omfang

For hvert tre et halvt minut, der går, dør der én person i EU på grund af en arbejdsrelateret ulykke eller sygdom. I 2007, som er det sidste år, hvor der findes sammenlignelige statistikker for EU-27, kom 6,9 millioner mennesker ud for en eller flere ulykker på arbejdspladsen ⁽¹⁾. Derudover lider millioner af arbejdstagere i hele Europa af arbejdsbetinget dårligt helbred.

Der er høje omkostninger forbundet med ulykker for arbejdstagerne og deres familier, deres arbejdsgivere og samfundet i det hele taget. Ifølge arbejdsstyrkeundersøgelsen for 2007 ⁽⁴⁾ medførte 73 % af arbejdsulykkerne mindst én sygedag, mens 22 % resulterede i mindst én måneds sygefravær. Disse sygefraværsprocenter og arbejdsrelaterede helbredsproblemer har en direkte indvirkning på den økonomiske vækst og beskæftigelsen i hele Europa. Faktisk tabes der mindst 450 millioner arbejdsdage om året ⁽⁵⁾. Der er forskellige overslag, men ulykkerne og helbredsproblemerne koster EU's økonomi mindst 490 mia. EUR hvert år ⁽⁶⁾.

Det er blevet påvist, at langt størstedelen af ulykkerne og helbredsproblemerne på arbejdspladsen kan forebygges. Heldigvis er der sket store fremskridt på dette område. Mellem 1999 og 2007 forbedrede EU kraftigt sikkerheden på arbejdspladsen, idet antallet af dødsulykker faldt fra 5 275 til 3 782 ⁽⁷⁾ i EU-15. Resultaterne var endnu bedre for ulykker uden dødelig udgang, som blev reduceret med mere end 900 000 ⁽⁸⁾.

På trods af de gode nyheder er antallet af arbejdsrelaterede sygdomme, som ofte har en lang latensperiode, helt klart stigende.

⁽¹⁾, ⁽²⁾, ⁽⁴⁾ og ⁽⁷⁾ *Health and safety at work in Europe (1999-2007) — A statistical portrait*, Kontoret for Den Europæiske Unions Publikationer, Luxembourg, 2010, 97 s.

⁽²⁾ Den Internationale Arbejderorganisation 2005: Tallet er et overslag for EU-27

(<http://www.ilo.org/public/english/region/eurpro/moscow/areas/safety/docs/worldcongressreporteng.pdf>).

⁽³⁾ 83 millioner tabte arbejdsdage som følge af ulykker plus 367 millioner. tabte arbejdsdage som følge af helbredsproblemer. *Health and safety at work in Europe (1999-2007) — A statistical portrait*, Kontoret for Den Europæiske Unions Publikationer, Luxembourg, 2010, 97 s.

⁽⁶⁾ Hvis det antages, at dårlige arbejdsvilkår koster 4 % af BNP (<http://osha.europa.eu/en/press/articles/Present-new-and-emerging-risks-IOHA>).

⁽⁸⁾ Eurostat: »Accidents at Work (ESAW) — until 2007« (http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=hsw_aw_nnasx&lang=en).

CASESTUDIE

De Olympiske Lege, Det Forenede Kongerige — Lederskab for sikkerhed og sundhed

»Olympic Delivery Authority« (ODA) er den organisation, der har ansvaret for at etablere Olympic Park og de relaterede anlæg til De Olympiske Lege og Paralympiske Lege i London 2012. Olympic Park blev bygget på 200 hektar stærkt forurenet jord i Østlondon. Omkring 40 000 mennesker har arbejdet på parken, og i spidsbelastningsperioderne var der flere end 13 000 mennesker på stedet. Det var et kæmpestort projekt, som kunne have resulteret i et uacceptabelt højt antal dødsfald og alvorlige skader, hvis det var blevet håndteret forkert.

Ud af flere end 70 millioner arbejdstimer var der 25 perioder på en million timer uden en indberettet ulykke, fire perioder på to millioner timer og én på tre millioner timer.

ODA mener, at disse meget misundelsesværdige resultater skyldes et meget stærkt lederskab, som fokuserede på at forhindre alle ulykker på projektet. ODA meddelte, at de over for medarbejderne havde forpligtet sig til at:

- styre risiciene for deres sundhed og sikkerhed
- tilbyde sikre arbejdspladser og arbejdsystemer
- informere, instruere, uddanne og føre tilsyn
- gå helhjertet ind i et samarbejde med personalet, samarbejdspartnere og leverandører om disse tiltag.

Der var klare kommunikationslinjer i hele ledelseskæden. Desuden sagde direktøren og formanden for projektet i en fælles erklæring, at de regelmæssigt og i tilfælde af en anmeldelsespligtig hændelse ville rapportere om sundheds-, sikkerheds- og miljøresultaterne til ODA's bestyrelse.

Desuden gennemgik bestyrelsens sikkerheds-, sundheds- og miljøudvalg regelmæssigt byggeprogrammets resultater og styring og accepterede at gennemgå og revidere arbejdsgangene så ofte, som det var nødvendigt. Sådanne ændringer blev meddelt alle medarbejdere og leverandører for at maksimere sikkerheden og sundheden for alle, som var involveret i at udvikle Legene.

Programmets sikkerhedsresultater blev gradvist forbedret som følge af disse initiativer og arbejdstagernes deltagelse.

Hvorfor har EU iværksat denne kampagne?

Fremme af sikkerhed og sundhed har af en lang række forskellige etiske, sociale og økonomiske grunde altid været et af hovedprincipperne bag den europæiske integration. For det første er det med hensyn til etik helt sikkert, at fremme af sikkerhed og sundhed bør være af højeste prioritet for ethvert styrende eller administrativt organ. For det andet er en af grundpillerne i det indre marked harmoniserede standarder, herunder for produkt- og processikkerhed. Disse harmoniserede standarder bidrager til at sikre gode forretningsbetingelser i hele EU. For det tredje styrker fremme af sikkerheden og sundheden ikke bare beskyttelsen af arbejdstagerne, men øger også virksomhedernes effektivitet.

Den gældende fællesskabsstrategi henviser også til de grundlæggende principper for forebyggelse, som er beskrevet nærmere i Rådets direktiv 89/391/EØF af 12. juni 1989, »rammedirektivet«. I dette direktivs artikel 6 fastlægges det, at arbejdsgiveren som led i dennes ansvar skal træffe de nødvendige foranstaltninger til beskyttelse af arbejdstagernes sikkerhed og sundhed i overensstemmelse med disse generelle principper for forebyggelse. Dette kræver uden tvivl et stærkt lederskab fra topledelsens side. Direktivet fremhæver også vigtigheden af arbejdstagernes deltagelse i sådanne foranstaltninger, hvilket for ikke så længe siden også blev anerkendt som en grundlæggende rettighed i artikel 27 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

Det er helt tydeligt, at der ikke kun er et praktisk behov for fællesskabsforanstaltninger, men at det også er et klart lovkrav.

»Man kan opnå fantastiske sikkerhedsresultater med det rigtige lederskab.« LAWRENCE WATERMAN,

SIKKERHEDSCHEF, OLYMPIC DELIVERY AUTHORITY

Fordele ved god sikkerhed og sundhed

Et fokus på sundhed og sikkerhed giver muligheder for både at øge virksomhedens effektivitet og beskytte arbejdstagerne. Disse blev analyseret i den nylige europæiske virksomhedsundersøgelse af nye arbejdsmiljørisici og risici i fremvækst (ESENER) ⁽⁹⁾.

Fordele kan bl.a. være:

- færre omkostninger og risici — mindre medarbejderfravær og personaleomsætning, færre ulykker, færre trusler om sagsanlæg
- højere status blandt leverandører og samarbejdspartnere
- et bedre omdømme med hensyn til virksomhedens sociale ansvar (CSR) blandt investorer, kunder og i lokalsamfundene
- øget produktivitet — sundere, gladere og mere motiverede medarbejdere.

⁽⁹⁾ EU-OSHA — Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur: *Worker representation and consultation on health and safety — Analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks*, 2012.

Samarbejde om forebyggelse

Forebyggelse er hjørnестenen i Europas risikostyringsstrategi. I praksis går dette ud på at analysere arbejdsgange for at identificere kort- og langsigtede risici og derefter træffe foranstaltninger for enten at fjerne eller minimere dem. Kort sagt betyder dette, at forebyggelse handler om at styre arbejdsrelaterede risici med det endelige mål at reducere antallet af og forebygge arbejdsrelaterede ulykker og sygdomme.

Arbejdsgiverne og den øverste ledelse har det overordnede ansvar for at styre risiciene, men deres arbejde ville være forgæves uden aktiv arbejdstagerdeltagelse. Derfor fokuserer denne kampagne særligt på vigtigheden af, at den øverste ledelse og ejerne udviser lederskab, samtidig med at medarbejderne inddrages aktivt.

Til støtte for disse hovedtemaer har kampagnen om et sikkert og sundt arbejdsmiljø 2012-2013 følgende strategiske mål:

- at fremme det centrale budskab om, at arbejdstagere og ledere skal samarbejde for at forebygge risici af praktiske, juridiske, økonomiske og etiske grunde
- at give klar og enkel vejledning til arbejdsgiverne om styring af specifikke arbejdsrelaterede risici i samarbejde med arbejdstagerne og deres repræsentanter
- at yde praktisk vejledning, oplysninger og værktøjer til fremme af en risikoforebyggelseskultur, navnlig i små og mellemstore virksomheder
- at fremme indarbejdelsen af arbejdsmiljøledelse i organisationernes CSR-politikker
- at skabe grundlag for en mere bæredygtig forebyggelseskultur i Europa.

»Uanset organisationens størrelse er lederskab fra toppen og aktiv inddragelse af medarbejderne afgørende for at skabe gode resultater for arbejdsmiljøledelsen. Derfor opfordrer jeg store og små virksomheder, offentlige og private, fra alle sektorer til at tage godt imod denne kampagne.« CHRISTA SEDLATSCHKE,
DIREKTØR FOR EU-OSHA

Hvad betyder forebyggelse i praksis?

De generelle principper for forebyggelse er fastlagt i rammedirektivets artikel 6 (se nedenfor). Det er afgørende, at arbejdsgiverne, arbejdstagerne og deres repræsentanter forstår disse principper, hvis de effektivt skal kunne styre — eller helst fjerne — alle risici.

De grundlæggende principper for risikoforebyggelse er:

- forhindring af risici
- evaluering af risici, som ikke kan forhindres
- bekæmpelse af risici ved kilden
- tilpasning af arbejdet til mennesket, navnlig for så vidt angår udformningen af arbejdspladsen samt valg af arbejdsudstyr og arbejds- og produktionsmetoder (samt begrænsning af monotont arbejde så vidt muligt)
- hensyntagen til den tekniske udvikling
- udskiftning af det, der er farligt, med noget, der er ufarligt eller mindre farligt
- udvikling af en sammenhængende, generel forebyggelsespolitik, der omfatter teknologi, tilrettelæggelse af arbejdet, arbejdsforhold, sociale relationer og påvirkning fra faktorer i arbejdsmiljøet
- vedtagelse af foranstaltninger til kollektiv beskyttelse frem for foranstaltninger til individuel beskyttelse
- hensigtsmæssig instruktion af arbejdstagerne.

Forebyggelse handler om risikostyring. Risici styres ved, at mennesker arbejder sammen.

CASESTUDIE

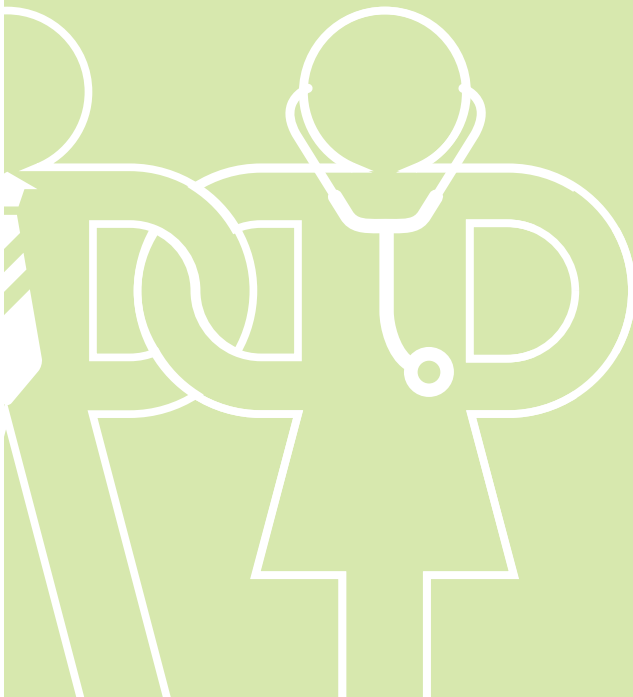
BASF — sikkerheden i højsædet

I mange sektorer er det ikke muligt helt at undgå risici, hvilket kemikaliesektoren er et godt eksempel på. Medarbejderne hos BASF, en af verdens største kemikalievirksomheder, er dagligt udsat for en lang række forskellige risici. I stedet for at håndtere alle disse risici enkeltvist besluttede virksomheden at anlægge en helhedsstrategi og ændre hele virksomhedskulturen til en kultur, som sætter sikkerheden i højsædet.

Grundstenen i dette program var en kampagne, som havde til formål at reducere tabt arbejdstid som følge af ulykker og erhvervssygdomme med 80 % fra 2002 til 2020. I 2008 var kampagnen begyndt at bære frugt, og den tabte arbejdstid som følge af ulykker var faldet med 46 %, mens den tabte arbejdstid som følge af erhvervssygdomme var faldet med 23 %.

Ifølge virksomheden skyldes disse resultater gennemførelsen af følgende strategier:

- Ledelsen udviser et troværdigt og synligt engagement i sikkerheden ved at statuere et godt eksempel, prioritere sikkerheden og sikre klarhed i alle aspekter vedrørende sikkerheden.
- Medarbejderne er involveret i alle sikkerhedsaspekter og bidrager aktivt med deres viden og erfaringer.
- Virksomheden lægger vægt på den enkeltes ansvar. Hver enkelt medarbejder og leder forventes at overholde alle gældende love og regler, handle på en risikobevist måde, reagere på farer og lære af deres egne og andres fejl.
- Ledelsen og medarbejderne tilskyndes til at tale åbent om sikkerhed i et klima af tillid i hele organisationen. Samtidig forsøger den at støtte læring, samtidig med at viden og erfaringer respekteres.

© EU-OSHA/Jim Holmes

© EU-OSHA/Jim Holmes

Ledelsens rolle

Sundhed og sikkerhed bør være en del af den daglige ledelse af en virksomhed. Hvis ledelsen ikke styrer sundheden og sikkerheden, varetager den ikke virksomhedens ledelse. Lige fra den øverste ledelse og ned gennem ledelseskæden bør styring af sundheden og sikkerheden være en integreret del af kulturen på arbejdspladsen og ikke noget, der skal overlades til specialister.

Høring af arbejdstagerne og deres repræsentanter vedrørende sikkerheds- og sundhedsmæssige spørgsmål bør betragtes som et bærende princip for effektiv ledelse. Men ledelsen bør ikke blot høre medarbejderne, de bør samarbejde aktivt med dem og tilskynde dem til at deltage i beslutningsprocessen. Høring er ikke blot et lovkrav, men kan også have økonomisk værdi. Det er sandsynligt, at arbejdstagerne kender de vigtigste risici, de udsættes for hver dag, og ofte kan de udtænke enkle og omkostningseffektive løsninger.

Sundhed og sikkerhed bør være en del af den daglige ledelse af en virksomhed. Det bør betragtes som et dynamisk system, som tilpasser og udvikler sig med tiden, i stedet for en stiv bureaukratisk øvelse, som modarbejder ændringer.

Det er vigtigt, at lederne udviser lederskab ved f.eks. at overholde alle sikkerheds- og sundhedsregler i stedet for blot at pålægge medarbejderne at overholde dem.

(10) P. Stadler and E. Spieß: *Mitarbeiterorientierte Führung und soziale Unterstützung am Arbeitsplatz*, INQA/Bundesanstalt für Arbeitsschutz und Arbeitsmedizin, 2005 (kan findes på <http://www.inqa.de/Inqa/Navigation/publikationen/did=56808.html>).

Der er også dokumentation for, at ledere, som sikrer et godt arbejdsmiljø, har lavere fraværsprocenter, fordi ledelsens adfærd forbindes med sygefravær og medarbejdernes velbefindende ⁽¹⁰⁾. Det har været påvist, at antallet af medarbejdere, der melder sig syge, afhænger af lederen. Når ledere overføres til en anden afdeling, ændres det gennemsnitlige sygefravær for de medarbejdere, som lederen er ansvarlig for, ikke, selv om det er nye medarbejdere.

Hvad er lederskab i praksis?

Det er:

- et synligt og aktivt engagement fra bestyrelsens og direktørernes/ejerens side
- etablering af effektive kommunikationssystemer og ledelsesstrukturer nedad i organisationen — eller kommunikation på tværs i små virksomheder
- tilskyndelse af arbejdstagerne og deres repræsentanter til at fremme og skabe sikre og sunde arbejdsforhold ved f.eks. at give dem mere indflydelse og tilskynde dem til at kommunikere opad i organisationen samt tilbyde dem uddannelse af høj kvalitet
- arbejdsmiljøledelse baseret på risikovurderinger

- integration af arbejdsmiljøledelse i alle dele af virksomheden
- sikring af, at sikkerhed og sundhed indgår som et centralt element i organisationens strategier for socialt ansvar (samt dens kerneværdier)
- formidling af disse idéer til hele forsyningskæden
- overvågning, rapportering og vurdering af sikkerheds- og sundhedsresultaterne.

Praktiske eksempler på lederskab for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen:

- at gå foran med et godt eksempel (og altid overholde sikkerheds- og sundhedsreglerne i både ånd og bogstav)
- at tage et personligt ansvar og vise, at du er interesseret
- at besøge de enkelte arbejdsstationer for at tale med medarbejderne om eventuelle sikkerheds- og sundhedsproblemer (arbejdstagerne vil måske ikke kun identificere problemer, men også foreslå løsninger)
- at afsætte tid og penge — afsætte midler på budgettet til uddannelse, udstyr eller arbejdsmiljøspecialister og afsætte ledelsestid til dem.

»Vi lægger vægt på den enkeltes ansvar for sikkerheden for alle medarbejdere og på alle ledelsesniveauer.« SHLOMO COHEN,

SITE MANAGER, INTEL AMSTERDAM

CASESTUDIE

Risikoreduktion i lille østrigsk virksomhed

Marchl er en lille familieejet virksomhed i Østrig, som producerer stålbaseerede produkter som carporte, trapper, hegn og drivhuse.

Sikkerhed på arbejdspladsen er vigtig for virksomhedens ledelse. Der er indført et arbejdsmiljøledelsessystem, men mindre ulykker som rifter, forbrændinger og klemskader blev ved med at ske og blev ikke taget alvorligt. Ledelsen besluttede at samarbejde med medarbejderne for at reducere risiciene yderligere.

Arbejdstagerne i de enkelte »risikoområder« i virksomheden blev bedt om at vurdere risiciene og komme med forslag til forbedringer. Da forbedringerne så var blevet gennemført, blev de bedt om at vurdere dem. Efter to måneder skiftede grupperne af arbejdstagere til et andet »risikoområde« og blev bedt om at gennemføre samme vurdering. Dette betød, at forbedringerne blev set på igen med »friske øjne« af en anden gruppe, og at alle arbejdstagere blev gjort bekendt med risiciene i de forskellige arbejdsområder og fik et indblik i, hvordan sikkerheden bedst kunne forbedres.

Med dette projekt blev antallet af småulykker og »næstenulykker« reduceret, sygefraværet blev reduceret, arbejdstagernes motivation og produktivitet blev styrket, og kendskabet til sikkerheds- og sundhedsspørgsmål blev udbredt.

Derfor er arbejdstagernes deltagelse vigtig

Ansvar for at styre arbejdsrelaterede risici ligger helt klart hos arbejdsgiverne, men de kan ikke gøre det uden arbejdstagernes aktive deltagelse. Der er nu god dokumentation for, at aktiv deltagelse fører til væsentligt bedre sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen.

For eksempel viser den europæiske virksomhedsundersøgelse af nye arbejdsmiljørисici og risici i fremvækst (ESENER), at arbejdstagerdeltagelse kombineret med engagement fra ledelsens side fører til meget bedre sikkerheds- og sundhedsresultater på arbejdspladsen. Det er f.eks. 10 gange mere sandsynligt, at virksomheder med stor arbejdstagerdeltagelse kombineret med et stort ledelsesengagement har en dokumenteret arbejdsmiljøpolitik ⁽¹¹⁾. Det har også den fordel, at disse foranstaltninger opfattes som mere effektive.

I en rapport fra Det Forenede Kongeriges handels- og industriministerium fra 2007 ⁽¹²⁾ blev det anslået, at sikkerhedsrepræsentanter forebygger mellem 8 000 og 13 000 arbejdsulykker hvert år i hele landet. I en nylig undersøgelse fra Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (ETUC) ⁽¹³⁾ blev det konkluderet, at tillidsrepræsentanter betyder, at reglerne i større udstrækning bliver overholdt, der er færre ulykker og færre arbejdsrelaterede helbredsproblemer. Af disse og mange flere grunde er arbejdstagernes deltagelse i beslutningsprocessen vedrørende sundhed og sikkerhed en del af den europæiske lovgivning.

Tilskyndelse af arbejdstagerne til at deltage

Det er arbejdsgivernes pligt at høre arbejdstagerne og deres repræsentanter om sundhed og sikkerhed, men det er mere effektivt at give dem mulighed for at deltage aktivt i det daglige arbejde med sikkerheden og sundheden. Lederne skal skabe et klima af tillid, hvor medarbejderne tør tage problemer op og bidrage til udviklingen af sikrere processer og arbejdspladser. Det bør ikke opfattes som endnu en bureaukratisk proces eller en uønsket byrde, men som en god lejlighed til at forbedre både sikkerheden og også produktiviteten. Undersøgelser viser, at udnyttelse af arbejdstagernes viden er en vigtig ressource, som lederne kan bruge til at skabe sikre, effektive og bæredygtige arbejdspladser ⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ EU-OSHA — Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur: *Worker representation and consultation on health and safety — Analysis of the findings of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks*, 2012.

⁽¹²⁾ *The health and safety of Great Britain: be part of the solution*, Health and Safety Executive (de britiske sikkerhed- og sundhedsmyndigheder), juni 2009.

⁽¹³⁾ Menéndez, M., Benach, J., Vogel, L. (2009): *The impact of safety representatives on occupational health: A European perspective*, Bruxelles, ETUC.

⁽¹⁴⁾ Pot, F.D. & Koningsveld, E.A.P.: *Quality of working life and organizational performance — two sides of the same coin?*, Scandinavian Journal of Work, Environment and Health, 2009, årgang 35, nr. 6, s. 421-428.

Nogle fordele ved arbejdstagerdeltagelse:

- færre ulykker
- omkostningseffektive løsninger
- en gladere og mere produktiv arbejdsstyrke
- mindre fravær
- bedre kendskab til risici på arbejdspladsen
- bedre kontrol med risici på arbejdspladsen.

Hvad er arbejdstagerdeltagelse i praksis?

Dybest set er det, at medarbejdere og ledelse spiller en aktiv rolle med hensyn til at identificere problemer og udtænke løsninger. Det betyder i praksis:

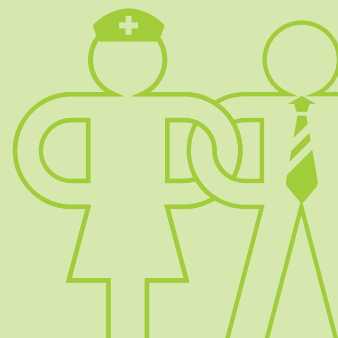
- effektiv og åben dialog, hvor der lyttes aktivt til hinandens bekymringer
- fælles problemløsning og beslutningstagning
- deltagelse i udarbejdelsen af sikkerheds- og sundhedspolitikker og -praksis
- medarbejdernes deltagelse i at fremme og skabe sikre og sunde arbejdsforhold
- arbejdstagernes samarbejde med arbejdsgiverne om forbedring af sikkerheden, sundheden og velfærden på arbejdspladsen
- etablering af rammer, der kan sikre, at dette kan føres ud i praksis.

CASESTUDIE

Fælles initiativ mellem arbejdstagere og ledelse

En stor konfekturvirksomhed (Nestlé, York, Det Forenede Kongerige) med 2 000 arbejdstagere havde et stort problem med ulykker, hvor medarbejderne glider eller snubler. For at forsøge at reducere antallet af skader iværksatte virksomheden et fælles initiativ med arbejdstagernes repræsentanters fulde deltagelse. Dette omfattede en specifik procedure for indberetning af disse skader og en analyse af årsagerne dertil. Da først de grundlæggende årsager var afdækket, blev der afholdt fælles informationsmøder for ledere, arbejdsledere og arbejdstagernes repræsentanter, hvor disse resultater blev givet videre. Resultaterne blev derefter formidlet til arbejdsstyrken gennem en effektiv informationskampagne med ting som plakater, foldere osv.

Efter tre år havde kampagnen ført til en reduktion i disse ulykker på 60 %. Efter yderligere 18 måneder blev der iværksat en lignende kampagne for at forsøge at reducere skader forvoldt i forbindelse med manuel håndtering. Dette resulterede i en reduktion på 40 % i sådanne skader på to år.

Vigtige datoer

- Kampagnens start: 18. april 2012
- Den Europæiske Arbejdsmiljøuge: oktober 2012 og 2013
- Prisuddelingen for god praksis: april 2013
- Kampagnens afslutningsarrangement: november 2013

Om Et sikkert og sundt arbejdsmiljø

Sådan fungerer kampagnen

Vi bidrager til at skabe sikrere og sundere arbejdspladser til alles fordel, men vi kan ikke klare opgaven alene. Derfor har vi i vores kampagne for 2012-2013 »Samarbejde om forebyggelse« brug for en lang række partnere og interessenter, herunder regeringer og deres agenturer, arbejdsgivere, arbejdstagere og små og store virksomheder. Hvis vi virkelig skal forbedre sikkerheden og sundheden, er det nødvendigt, at alle disse interessenter deltager i kampagnen og udbreder dens centrale budskaber.

Vi kan tilbyde en stor del af den rådgivning, information og det uddannelsesmateriale, du får brug for, hvis du skal deltage i denne tværeuropæiske kampagne (se nedenfor under »Hvordan kan du hjælpe os — forskellige måder at deltage på«). Du kan så skræddersy dette materiale, så det passer til din situation, og derefter alliere dig med de mest relevante organisationer, så du får mest muligt ud af kampagnen.

Hvem kan deltage?

Kampagnen er åben for alle organisationer og enkeltpersoner på lokalt, nationalt og europæisk plan, bl.a.:

- arbejdsgivere i den offentlige og private sektor, herunder små og mellemstore virksomheder (SMV'er)
- ledere, arbejdsledere og arbejdstagere
- fagforeninger og sikkerhedsrepræsentanter
- arbejdsgiverorganisationer
- faglige sammenslutninger
- arbejdsmiljøinstitutioner
- folk, der arbejder professionelt med arbejdsmiljø
- uddannelsesudbydere og uddannelsessektoren
- regionale og lokale tjenester, der arbejder med forsikring og forebyggelse inden for arbejdsmiljø.

Hvordan kan du hjælpe os — forskellige måder at deltage på

Du kan deltage i Et sikkert og sundt arbejdsmiljø 2012-2013 på følgende måder:

- Formidle og udgive kampagneoplysninger og -materiale (foldere, rapporter, vejledninger, faktablade, tjeklister, PowerPoint-præsentationer og tegneserier med figuren Napo osv.). Dette vil øge bevidstheden om arbejdsmiljø, i din egen organisation og blandt dem, du arbejder med. Læs mere om vores kampagneressourcer på vores websted (www.healthy-workplaces.eu).
- Organisere dine egne aktiviteter, f.eks. uddannelsesarrangementer om sikkerhed og sundhed, konferencer eller workshops, plakat-, film- eller fotokonkurrencer, quizzer, forslagsordninger, reklamekampagner eller pressekonferencer.
- Benytte de værktøjer, der er tilgængelige på kampagnens websted. Disse giver mulighed for at udveksle viden og bedste praksis mellem EU-OSHA og vores partnere.
- Deltage i prisuddelingen for god praksis for et sikkert og sundt arbejdsmiljø, som anerkender organisationer af forskellig størrelse, der har fundet innovative måder at fremme sikkerhed og sundhed på.
- Deltage i Den Europæiske Arbejdsmiljøuge, der hvert år afholdes i oktober (uge 43). I løbet af denne uge tilrettelægges der en masse arrangementer i hele Europa, bl.a. konferencer og udstillinger, kurser og aktiviteter, hvor både små og store organisationer og virksomheder samarbejder. De mange lokale og regionale initiativer, som tilrettelægges af fagforeninger, virksomheder, ngo'er og statsforvaltninger, spiller også en vigtig rolle.

Du kan også få officiel anerkendelse af din støtte til kampagnen om et sikkert og sundt arbejdsmiljø ved at:

- blive officiel EU-kampagnepartner, hvis du er en paneuropæisk eller international organisation eller virksomhed
- blive national kampagnepartner, hvis du er en enkeltperson eller en organisation, der er aktiv på nationalt plan. Kontakt dit nationale knudepunkt for at finde ud af, om der er mulighed for dette eller en anden form for anerkendelse i dit land.

At være officiel partner omfatter en række forpligtelser, men giver også en række fordele. Du kan læse mere om at blive partner på den relevante side på kampagnens websted.

Vores eksisterende partnernetværk

For at vores kampagne skal blive en succes, har vi brug for effektive partnerskaber med vigtige interessenter. EU-OSHA kan regne med støtte fra mange forskellige partnernetværk, bl.a.:

- **De nationale focal points:** Kampagnen Et sikkert og sundt arbejdsmiljø koordineres på nationalt plan af agenturets netværk af nationale focal points. Hvis du vil vide mere om vores nationale focal points eller vil i direkte kontakt med dem, kan du finde deres kontaktoplysninger i slutningen af denne vejledning.
- **Europæiske kampagnepartnere:** Partnerne er paneuropæiske eller internationale

organisationer, som aktivt støtter kampagnen om et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Hvis du vil vide mere om vores tidligere eller nuværende kampagnepartnere eller være partner, skal du besøge vores kampagnewebsted.

- **Enterprise Europe Network:** Netværket, der ledes af Kommissionen, støtter og rådgiver SMV'er i hele Europa i forbindelse med mange forskellige spørgsmål. Kampagnen om et sikkert og sundt arbejdsmiljø er et vigtigt samarbejdsområde mellem EU-OSHA og Enterprise Europe Network.

»Arbejdspladsvurdering skal ske i samarbejde med dem, der arbejder på den relevante maskine, for at kunne iværksætte rimelige tiltag til forbedringer.« ROLAND JUNG,

PRODUKTIONSCHEF, PIRELLI BREUBERG

Vores arbejde med tidligere kampagner og deres resultater

Vores kampagner om et sundt og sikkert arbejdsmiljø, som kører hvert andet år, er nu de største af deres slags i Europa og bliver mere og mere populære. Kampagnen fra 2010-2011 om sikker vedligeholdelse havde større deltagelse end nogensinde før i alle EU's medlemsstater og i andre lande med hundredvis af arrangementer om vedligeholdelse og vigtigheden deraf.

EU-OSHA støttede kampagneaktiviteter på nationalt plan ved at stille en lang række forskellige kampagnematerialer og tjenester til rådighed gratis for sine nationale focal points og officielle kampagnepartnere for at hjælpe dem med at markedsføre kampagnen. Alene i løbet af det første år blev der udsendt tre millioner faktablade og én million kampagnevejledninger og foldere på 24 sprog.

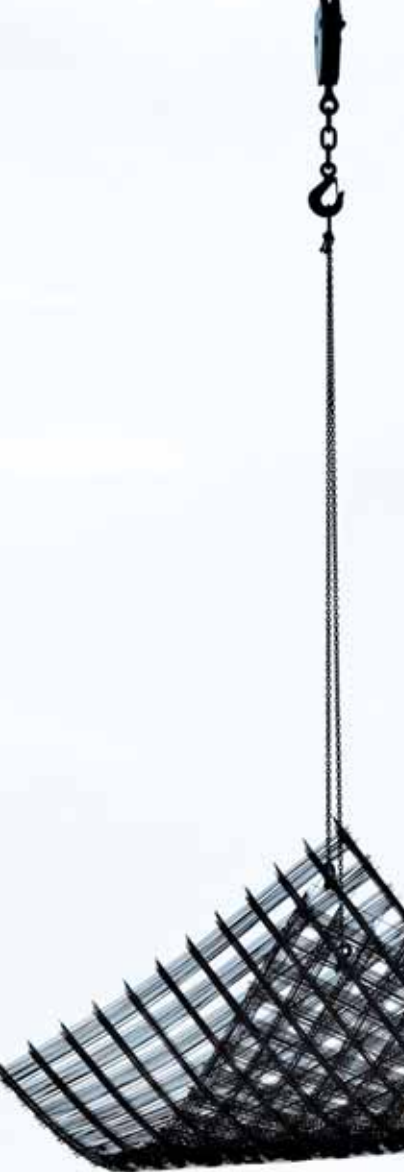
Vi satte også fokus på sikker vedligeholdelse gennem konferencer, seminarer og kurser for arbejdstagere, medarbejdere og andre interessenter. Den årlige Europæiske Arbejdsmiljøuge var et særligt vigtigt fokus, hvor hundredvis af informationsarrangementer blev afholdt i hele EU og i andre lande.

Flere end 50 kampagnepartnere sluttede sig til kampagnen om sikker vedligeholdelse. De tilrettelagde en lang række aktiviteter, bl.a.:

- European Federation of National Maintenance Societies (EFNMS) distribuerede kampagnepublikationer og reklameprodukter og udarbejdede en rapport om sikker vedligeholdelse. Den oprettede også et e-netværk på fransk og udviklede specielle websteder om de forskellige aspekter af sikker vedligeholdelse.
- Toyota Materials Handling tilrettelagde konferencer med topledere med ansvar for vedligeholdelse og uddannelse, præsenterede kampagnen på pressekonferencer og uddelte kampagnemateriale til sit netværk af partnere og leverandører. Virksomheden dedikerede også en særlig side på sit websted og intranet til kampagnen.
- Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (ETUC) fremhævede kampagnen om et sikkert og sundt arbejdsmiljø om sikker vedligeholdelse på sin 12. kongres.
- Den Europæiske Entreprenørorganisation (FIEC) var vært for møder med entreprenører, medarbejdere og andre interessenter i bygge- og anlægssektoren for at fremme sikkerhed og sundhed.

*Et sikkert og sundt
arbejdsmiljø er Europas største
arbejdsmiljøkampagne.*

OiRA — Udveksling af bedste praksis i hele EU

OiRA-projektet (onlineværktøj til interaktiv arbejdspladsvurdering)

er en multinational, fælles bestræbelse på at udvikle nemme og gratis webapplikationer. OiRA-værktøjet er gratis at bruge og har til formål at hjælpe små organisationer med at indføre en arbejdspladsvurdering. Det giver brugerne en trinvis vejledning til vurderingsprocessen fra start til slut og hjælper dem med at implementere den og overvåge deres fremskridt. Hovedformålene med projektet er:

- at sikre arbejdstagernes sundhed og sikkerhed ved at strømline arbejdspladsvurderinger og udveksle bedste praksis
- at hjælpe virksomheder til at bruge et sektorspecifikt vurderingsværktøj, som altid er ajourført, nemt at bruge og godkendt af arbejdsmarkedets parter og nationale myndigheder
- at bruge det sektorspecifikke værktøj på virksomheds- og arbejdspladsniveau ved at tilskynde arbejdsgiveren til at vurdere arbejdspladserne, udarbejde en handlingsplan, justere den regelmæssigt og efterfølgende træffe foranstaltninger
- at forbedre arbejdsforholdene ved at bruge værktøjet til at vurdere de særlige risici, der er forbundet dermed, og dermed forbedre virksomhedernes resultater
- at præcisere og forklare processen for arbejdspladsvurdering.

www.oiraproject.eu

Ressourcer

Du kan downloade meget forskelligt kampagnemateriale fra webstedet om Et sikkert og sundt arbejdsmiljø (www.healthy-workplaces.eu).

Dette materiale omfatter:

- fakta og tal om lederskab og arbejdstagerdeltagelse vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen
 - rapporter og faktablade, bl.a. de seneste resultater af den europæiske virksomhedsundersøgelse af nye arbejdsmiljørisici og risici i fremvækst (ESENER)
 - praktiske vejledninger og værktøjer for arbejdstagere og ledere
 - casestudier om god praksis
 - PowerPoint-præsentationer om kampagnens emne
 - kampagneidéer
 - nyheder om, hvad andre er i gang med
 - tegnefilm med den populære animerede figur Napo
 - plakater og foldere
 - links til relevante websteder
- ... og meget mere.

Alle oplysninger er tilgængelige på 24 sprog på www.healthy-workplaces.eu

Europas decentrale arbejdsmiljønetværk

Europas primære informationsnetværk om arbejdsmiljø består af »focal points« i medlemsstaterne, som arbejder side om side med kandidat- og EFTA-landene. Focal points udpeges som officiel repræsentant af de enkelte regeringer og er normalt den nationale arbejdsmiljømyndighed. De støtter vores initiativer med information og feedback og arbejder med nationale netværk, herunder de offentlige myndigheder og repræsentanter for arbejdstagerne og arbejdsgiverne. Focal points koordinerer kampagnen om et sikkert og sundt arbejdsmiljø på nationalt plan, tilrettelægger arrangementer og udpeger repræsentanter til vores ekspertgrupper. Netværket omfatter:

- 37 focal points i EU, EFTA, kandidatlandene og de potentielle kandidatlande
- 800 individuelle medlemmer af knudepunktnetværket

www.healthy-workplaces.eu/fops

Kontaktoplysninger

Focal points i EU's medlemsstater

Østrig

Bundesministerium für Arbeit, Soziales
und Konsumentenschutz
Sektion Arbeitsrecht und Zentral-
Arbeitsinspektorat
Favoritenstraße 7
1040 Wien
ØSTRIG
<http://www.bmask.gv.at>
Martina Häckel-Bucher
Tlf. +43 1711002274
martina.haeckel-bucher@bmask.gv.at

Belgien

Federal Public Service Employment, Labour and
Social Dialogue
Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid,
Arbeid en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1
1070 Bruxelles/Brussel
BELGIEN
<http://www.beswic.be>; <http://www.werk.belgie.be>
Frank Dehasque
Tlf. +32 22334228
frank.dehasque@werk.belgie.be

Bulgarien

Ministry of Labour and Social Policy
Labour Law, Social Security and Working
Conditions Directorate
2 Triaditza Street
1051 Sofia
BULGARIEN
<http://bg.osha.europa.eu>
Atanas Kolchakov
Tlf. +359 28119541
kolchakov@mlsp.government.bg

Cypern

Ministry of Labour and Social Insurance
Department of Labour Inspection
12, Apellis Str.
1493 Nicosia
CYPERN
Leandros Nicolaides
Tlf. +357 22405623
director@dli.mlsi.gov.cy

Den Tjekkiske Republik

Ministry of Labour and Social Affairs
Na Porčním právu 1
128 01 Prague 2
DEN TJEKKISKE REPUBLIK
<http://www.mpsv.cz>
Daniela Kubičková
Tlf. +42 21922344
daniela.kubickova@mpsv.cz

Danmark

Arbejdstilsynet
Post Box 1228
2100 København
DANMARK
<http://www.at.dk>
Leo Matthiasen
Tlf. +45 72208540
lm@at.dk

Estland

Ministry of Social Affairs
Working Life Development
Gonsiori 29
10147 Tallinn
ESTLAND
<http://www.sm.ee>
Kristel Plangi
Tlf. +37 26269780
kristel.plangi@ti.ee

Finland

Ministry of Social Affairs and Health
 Department for Occupational Safety and Health
 PL 33
 00023 Valtioneuvosto
 FINLAND
<http://www.riskithaltuun.fi>
 Hannu Stålhammar
 Tlf. +358 916073108
hannu.stalhammar@stm.fi

Frankrig

Ministère de l'emploi et de la solidarité
 Direction des relations du travail (DRT/CT)
 39-43 quai André Citroën
 75739 Paris Cedex 15
 FRANKRIG
<http://www.travail.gouv.fr>
 Olivier Meunier
 Tlf. +33 144382508/2709
olivier.meunier@travail.gouv.fr

Tyskland

Bundesministerium für Arbeit und Soziales
 Referat IIIb2 — Grundsatzfragen des
 Arbeitsschutzes
 Wilhelmstrasse 49
 10117 Berlin
 TYSKLAND
<http://www.bmas.bund.de>
 Reinhard Gerber
 Tlf. +49 30185276766
reinhard.gerber@bmas.bund.de

Grækenland

Ministry of Labour and Social Affairs
 General Directorate of Working Conditions
 and Health
 40, Pireos str.
 10182 Athens
 GRÆKENLAND
 Antonios Christodoulou
 Tlf. +30 2103214310
christodoulou.osh@yeka.gr

Ungarn

OMMF – Hungarian Labour Inspectorate
 Margit krt. 85
 1024 Budapest
 UNGARN
<http://www.ommf.gov.hu>
 Katalin Balogh
 Tlf. +36 13469454
baloghk@ommf.gov.hu

Irland

Health and Safety Authority
 Metropolitan Building
 James Joyce Street
 Dublin 1
 IRLAND
<http://www.hsa.ie>
 Annette Slater
 Tlf. +353 17997800
annette_slater@hsa.ie

Italien

Istituto Nazionale per l'Assicurazione contro
 gli Infortuni sul Lavoro
 Dipartimento Processi Organizzativi
 ex ISPESL
 Via Alessandria 220/e
 00198 Roma
 ITALIEN
 Francesca Grosso
 Tlf. +39 697892314
francesca.grosso@ispesl.it; f.grosso@inail.it

Letland

State Labour Inspectorate of the Republic of Latvia
 Kr. Valdemara, 38
 1010 Riga
 LETLAND
<http://www.vdi.gov.lv>
 Linda Matisane
 Tlf. +371 67021735
linda.matisane@vdi.gov.lv

Litauen

State Labour Inspectorate of the
Republic of Lithuania
Algirdog. 19
03607 Vilnius
LITAUEN
<http://www.vdi.lt>
Nerita Šot
Tlf. +370 52603472
nerita.sot@vdi.lt

Luxembourg

Inspection du Travail et des Mines
3, rue des Primeurs
2361 Strassen
LUXEMBOURG
<http://www.itm.lu>
Paul Weber
Tlf. +352 4786150
paul.weber@itm.etat.lu

Malta

Occupational Health and Safety Authority
Communications & PR
17 Edgar Ferro´ Street
PTA 1533 Pietà´
MALTA
<http://www.ohsa.org.mt>
Remigio Bartolo
Tlf. +356 21247677/8
remigio.j.bartolo@gov.mt

Nederlandene

TNO Work & Employment
P.O Box 718
2130 AS Hoofddorp
NEDERLANDENE
<http://www.tno.nl/arbeid>
Henk Schrama
Tlf. +31 888665234
henk.schrama@tno.nl

Polen

Central Institute for Labour Protection –
National Research Institute
ul. Czerniakowska 16
00-701 Warszawa
POLEN
<http://www.ciop.pl>
Wioleta Klimaszewka
Tlf. +48 226233677
focalpoint.pl@ciop.pl

Portugal

Autoridade para as Condições de Trabalho
Av. Casal Ribeiro, 18 — A
1000-092 Lisboa
PORTUGAL
<http://www.act.gov.pt>
Maria Manuela Calado Correia
Tlf. +351 213308700
manuela.calado@act.gov.pt

Rumænien

The National Research and Development Institute
on Occupational Safety
35 A, Ghencea Blvd., Sector 6,
061692 Bucharest
RUMÆNIEN
<http://www.proctiamuncii.ro>
Ioana Georgiana Nicolescu
Tlf. +40 213133158
georgiana.nicolescu@gmail.com

Slovakiet

Národný inšpektorát práce
Masarykova 10
040 01 Košice
SLOVAKIET
<http://www.nip.sk>
Laurencia Jančurová
Tlf. +421 557979927
laurencia.jancurova@ip.gov.sk

Slovenien

Ministry of Labour, Family and Social Affairs
 Kotnikova, 28
 1000 Ljubljana
 SLOVENIEN
<http://www.gov.si>
 Vladka Komel
 Tlf. +386 13697700
vladka.komel@gov.si

Spanien

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene
 en el Trabajo
 c/Torrelaguna 73
 28027 Madrid
 SPANIEN
 Belen Perez-Aznar
 Tlf. +34 913634100
pfocalagenciaeuropea@insht.meyss.es

Sverige

Arbetsmiljöverket
 Management Staff
 112 79 Stockholm
 SVERIGE
<http://www.av.se>
 Barbro Köhler Krantz
 Tlf. +46 87309563
barbro.kohler.krantz@av.se

Det Forenede Kongerige

Health and Safety Executive
 Caxton House
 Tothill Street
 London
 SW1H 9NA
<http://www.hse.gov.uk>
 Stuart Bristow
uk.focalpoint@hse.gsi.gov.uk

Focal points i EFTA-landene**Island**

Administration for Occupational Safety and Health
 Bildshofdi 16
 110 Reykjavik
 ISLAND
<http://www.vinnueftirlit.is>
 Inghildur Einarsdóttir
 Tlf. +354 5504600
inghildu@ver.is

Liechtenstein

Amt für Volkswirtschaft
 Health and Safety at Work
 Gerberweg 5
 9490 Vaduz
 LIECHTENSTEIN
http://www.firstlink.li/regierung/amt_volksw.htm
 Robert Hassler
 Tlf. +423 2366871
robert.hassler@avw.llv.li

Norge

Norwegian Labour Inspection Authority
 Statens hus
 7468 Trondheim
 NORGE
<http://www.arbeidstilsynet.no>
 Gro Olsvold
 Tlf. +47 73199700
gro.olsvold@arbeidstilsynet.no

Schweiz

SECO — Staatssekretariat für Wirtschaft
 Effingerstrasse 31
 3003 Bern
 SCHWEIZ
<http://www.seco.admin.ch>
 Eduard Brunner
 Tlf. +41 43433222130
eduard.brunner@seco.admin.ch

Focal points i kandidatlandene og de potentielle kandidatlande

Albanien

State Inspectorate of Labour
Inspektorati Shtetëror i Punës
Rr. Kavajes no 35
Tirana
ALBANIEN
Frosina Gjino
Tlf. +355 4251348
fgjino@hotmail.com

Kroatien

Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship
Directorate for Labour and Labour Market
Ulica grada Vukovara 78
10 000 Zagreb
KROATIEN
<http://www.mingorp.hr>
Zdravko Muratti
Tlf. +385 16109230
zdravko.muratti@mingorp.hr

Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien

Macedonian Occupational Safety and Health Association
29 noemvri br. 50
1000 Skopje
FORMER YUGOSLAV REPUBLIC OF MACEDONIA
Ljupcho Kochovski
Tlf. +389 2774868
ljupco.k@mzzpr.org.mk

Montenegro

Ministry of Labour and Social Welfare
Labour Inspection for Safety at Work
Rimski trg 46
20000 Podgorica
MONTENEGRO
Zlatko Popovic
Tlf. +382 20655513
zlatkopuznr@t-com.me

Serbien

Ministry of Labour, Employment and Social Policy
Occupational Safety and Health Directorate
Nemanjina 22-26
11000 Belgrade
SERBIEN
Nenad Vladic
Tlf. +381 113061738
nenad.vladic@minrzs.go.rs

Tyrkiet

Ministry of Labour and Social Security
General Directorate of Occupational Health and Safety
Inönü Bulvari, I Blok, No. 42, Kat. 4
06100 Emek Ankara
TYRKIET
<http://www.csgeb.gov.tr>
Kasim Özer
Tlf. +90 3122155021
kozer@csgeb.gov.tr

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur (EU-OSHA)

bidrager til at gøre Europa til et mere sikkert, sundt og produktivt sted at arbejde. Agenturet indsamler, udarbejder og formidler pålidelige, afbalancerede og upartiske oplysninger om arbejdsmiljøet og tilrettelægger tværeuropæiske informationskampagner. Agenturet blev nedsat af Den Europæiske Union i 1996 og har hjemsted i Bilbao i Spanien. Det samler repræsentanter fra Europa-Kommissionen, medlemsstaternes regeringer, arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer samt førende eksperter i alle medlemsstaterne i EU-27 og i andre lande.

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPANIEN
Tlf. +34 944794360
Fax +34 944794383
E-post: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

ISBN 978-92-9191-518-7

9 789291 915187

Publikationskontoret